

[Statsministeren.]

i Island og et rent etkammersystem i Finland. Sverige har — som allerede fremhævet — sine egne forfatningsmæssige traditioner.

Ikke mindst indenfor mit eget parti er der stærk vilje til at sikre et mindretal i befolkningen og på rigsdagen den bedst mulige beskyttelse. Under de givne omstændigheder har anstrengelserne derfor måttet koncentreres om på andre områder at tilvejebringe de ønskede garantier og så sørge for, at disse garantier fik det størst mulige reelle indhold.

Den første garanti, og vel nok den vigtigste, er bestemmelsen om, at lovforslag med visse undtagelser kan udsendes til folkeafstemning. Når en trediedel af rigsdagens medlemmer begærer det, skal folkeafstemning afholdes. Lovforslaget er så bortfaldet, ifald et flertal af de stemmeafgivende, og mindst 30 pct. af vælgerne, stemmer imod det. Herigennem vil vi få en direkte appel til vælgerne, som er folkestyrets øverste domstol. Det vil blive muligt at afholde folkeafstemning om enkeltspørgsmål, der hidtil er blevet inddraget i den almindelige politiske debat. Nu vil det blive muligt isoleret at høre vælgernes mening om sådanne spørgsmål. Folkeafstemningsinstituttet vil være den bedste garanti for, at vælgerne selv har det i deres hånd, hvorledes der skal lovgives i dette land. Betydningen vil også ligge deri, at en regering altid må se i øjnene, at de lovforslag, den fremsætter, vil kunne udsendes til folkeafstemning. De kommende regeringer må af denne grund vise mere imødekommethed overfor oppositionen, end partistillingen i folketinget måske ellers ville berettigede til. Men også på en række andre felter har kommissionen bestræbt sig på at øge borgernes retsbeskyttelse. Jeg skal i denne forbindelse blot pege på fire forhold.

Lovforslaget indeholder bestemmelser om en ombudsmand. Herigennem vil enhver borger få mulighed for — enten på eget eller på ombudsmandens initiativ — at få efterprøvet en afgørelse, som går ham imod. I Sverige er der stor tilfredshed med ordningen, og jeg føler mig overbevist om, at ombudsmandsordningen også herhjemme vil vise sig at være en væsentlig landvinding for borgernes retsbeskyttelse.

På samme linie ligger forslaget om, at der skal kunne oprettes forvaltningsdomstole. I mange tilfælde vil det være vanskeligt for

de almindelige domstole at træffe afgørelser i komplicerede sager mellem administrationen og den enkelte borger. Ved forvaltningsdomstole vil sådanne sager kunne finde deres afgørelse på en for borgerne lettere og billigere måde.

En tredje garanti er bestemmelsen om, at administrativ frihedsberøvelse altid kan kræves efterprøvet ved domstolene. Og vejen dertil er gjort lettere og mindre kostelig for borgerne, end tilfældet er i dag.

Endelig, for det fjerde, vil jeg pege på den ekstra sikring af afgørelsernes rimelighed i ekspropriationssager. Det vil efter lovforslaget ingensinde kunne bestemmes, at en lov afskærer domstolene fra at efterprøve en hvilken som helst ekspropriationsakts lovlighed og erstatningens størrelse.

Jeg kunne nævne andre eksempler på den øgede retsbeskyttelse, forslaget giver borgerne. Men de, jeg her har nævnt, turde være de vigtigste.

Endvidere grundlovsfæster forslaget parlamentarismen. Herefter skal en minister søge sin afsked, såfremt rigsdagen udtaler sin mistillid til ham, og hele regeringen skal søge sin afsked, hvis rigsdagen udtaler sin mistillid til statsministeren. Lovforslaget overlader det til et ministerium, som har fået mistillidsvotum, at afgøre, om det vil indstille til kongen, at nyvalg skal udskrives, således at ministeriet får lejlighed til at appellere rigsdagens afgørelse til vælgerne. Det bestemmes dog samtidig, at et nyudnævnt ministerium først kan søge valg udskrevet, når statsministeren har fremsat sig for rigsdagen.

Det er en almindelig opfattelse herhjemme, at de unge i højere grad bør have medbestemmelsesret i afgørelsen af landets styrelse, end tilfældet er i dag. For at imødekomme dette ønske foreslås det, at der samtidig med folkeafstemningen om grundlovsforslaget skal afholdes folkeafstemning om valgretsalderen; det vil således blive overladt til vælgerne selv at afgøre, om den fremtidige valgretsalder til rigsdagen, folketinget, skal være 21 eller 23 år.

Blandt de øvrige nydannelser er forslaget om, at Grønland fremover skal være en ligeberettiget del af Danmark. De store ændringer, som i disse år sker i Grønlands økonomiske og folkelige struktur, berettiger og nødvendiggør dette. Gennem århundreder har Grønland været en ikke-selvstyrende koloni. En sådan stilling var ikke på længere